

УДК 378.147.091:793.3(430)

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.1256245>

ІРИНА ТКАЧЕНКО

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7612-1082>

(Суми)

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЗМІСТОВІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ХОРЕОГРАФІЇ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ НІМЕЧЧИНИ

У статті висвітлено організаційно-змістові аспекти підготовки фахівців хореографії у вищих навчальних закладах Німеччини, що і було метою цієї публікації.

На основі описово-аналітичних методів наукового дослідження, зокрема теоретичний аналіз (конкретизовано бакалаврські («Танець», «Педагогіка танцю», «Сценічний танець», «Сучасний танець» «Евритмія») та магістерські («Танець», «Педагогіка танцю», «Хореографія і перформанс», «Контемпорарі танець», «Хореографія», «Соло/танець/авторська постановка», «Наука про танець», «Ефективні дослідження», «Танцювальна культура», «Танцювальна композиція», «Евритмія») навчальні програми за відповідними спеціальностями), порівняльно-зіставний аналіз (на основі вивчення бакалаврських та магістерських програм, навчальних планів розглянуто основні дисципліни для вивчення у процесі підготовки фахівців хореографії у вищах Німеччини, узагальнення (з'ясовано та охарактеризовано основні кваліфікації, що займають випускники-хореографи Німеччини).

Ключові слова: зміст навчання, програма навчання, спеціальність, фахівець, хореограф, танець, вищий навчальний заклад, кваліфікація.

Постановка проблеми. Нова концепція розвитку вищої школи в Європі на засадах її інтернаціоналізації передбачає покращення якості освіти. Однією з європейських держав, що посідає перше місце за патентними заявами та належить до найінновативніших країн світу, де освіта, наукові дослідження й розробки набувають головного значення є Німеччина. Глобалізація та інтелектуалізація становлять нові вимоги перед німецькою наукою, яка постійно перебуває у процесі глибоких змін та перетворень.

Так, освіта становить фундамент культурного, соціального, інтелектуального, економічного розвитку суспільства і всієї країни. Відповідно, статті 12 Конституції ФРН, кожен громадянин Німеччини має право вибору як освіти так і місця її одержання [5]. У ході Болонського процесу, пов'язаного з уніфікацією європейської системи освіти, в усіх вищих навчальних закладах Німеччини було здійснено перехід на навчання за програмами, що передбачають отримання ступені бакалавр та магістр.

Такий перехід було зроблено і у вищій хореографічній освіті ФРН. Інтерес німецького населення до сучасних напрямів хореографічного мистецтва, спонукав керівництво вищих навчальних закладів відповідного профілю, до вдосконалення змісту навчання, передбаченого у розробленні та запровадженні в освітній процес новітніх спеціальностей. Вважаємо, що дослідження організаційно-змістових аспектів підготовки фахівців хореографії у вищих навчальних закладах Німеччини є актуальним для України на етапі модернізації існуючої системи вищої хореографічної освіти. Тим і визначається актуальність даної публікації.

Аналіз актуальних досліджень. Проблеми вищої освіти в Німеччині досліджували Н. Абашкіна, В. Гаманюк, Т. Жихарева, М. Кузів, С. Павлюк, Л. Чухно та ін. Особливості педагогічної освіти ФРН знайшли відображення у працях українських компаративістиків (Н. Махія, О. Пришляк, С. Синенко, Л. Чулкова тощо). Цінний досвід у галузі теорії і практики хореографічної освіти Німеччини накопичили російські науковці, зокрема Л. Бикасова, Н. Везнер, Н. Зозуліна, Ю. Кивлева, Н. Осинцева, Е. Рязанцева, І. Яцковська та ін. Становлення системи вищої хореографічної освіти в Німеччині та проблеми танцювального мистецтва країни розглядають такі німецькі компаративістики, як Е. Катнер Улріх (E. Kattner – Ulrich), Г. Кляйн (G. Kleins), Ф.-М. Петер (F.-M. Peter), К. Ердман-Райскі (K. Erdmann-Rajski), Х. Вальсдорф (H. Walsdorf), П. Примавезі (P. Primavesi), Г. Зігмунд (G. Siegmund), Ф. Ламперт (F. Lampert) та ін.

Мета статті полягає у висвітленні організаційно-змістових засад вищої хореографічної освіти у навчальних закладах Німеччини, що конкретизована в таких **завданнях**: конкретизувати бакалаврські та магістерські навчальні програми за відповідними спеціальностями; розглянути основні дисципліни для вивчення у процесі підготовки фахівців хореографії у вишах Німеччини та з'ясувати кваліфікації, що займають випускники-хореографи Німеччини після закінчення навчальної програми за відповідною спеціальністю.

Виклад основного матеріалу. Результатом участі Німеччини у Болонському Процесі (уніфікація європейської системи освіти) стало введення двоступеневої системи «бакалавр – майстер» (від нім. –). При цьому, структурні зміни були зроблені здебільшого в гуманітарних, соціальних (Bachelor/Master of Art), а також природничо-наукових напрямках (Bachelor/Master of Science). Так, результатом такої реформи стало присвоєння випускникам, після 3 – 4 років навчання, першої професійно-орієнтованої ступені бакалавр, а через наступні 1 – 2 роки – ступінь магістр.

З 2010 року раніше існуючі форми навчання та вчені ступені як магістр (від нім. Magister) та диплом (від нім. Diplom), з написанням магістерської або дипломної роботи відповідно припиняють своє існування. Наголосимо, магістр означав широкий профіль (як правило, у гуманітарних науках) з головним та кількома побічними предметами. Так званий «диплом» означав закінчення факультету природничих наук. Диплом присвоювали також інженерні та економічні факультети. Нині в німецьких університетах відбувається реструктуризація відповідно до Болонського Процесу.

Дослідниця вищої освіти Німеччини С. Сисоева наголошує, загалом тривалість навчання у німецьких вишах поділяється на дві (основну і головну) стадії: дворічний базовий курс (від нім. Grundstudium) та дворічний професійний курс (від нім. Hauptstudium). Перша стадія (переважно 4 семестри) складається із загальних обов'язкових предметів і включає заключні проміжні екзамени (перехід на другий щабель). Існує переддипломний іспит (від нім. Diplom – Vorprüfung). Натомість, друга стадія надає студентам ширші можливості вибору предметів і завершується екзаменами з призначенням диплома чи звання магістра або держекзаменами (від нім. Staatsprüfung) [2].

Водночас, німецький вчений К. Петерс (С. Peters) зазначає, у вищих навчальних закладах ФРН, здійснюється підготовка фахівців хореографії, на обох стадіях застосовують різні види занять, зокрема лекції, контрольні роботи, практичні заняття. Вся програма, як і кількість тижневих годин регулюються упродовж навчання. Базові дисципліни курсів вивчаються на лекціях, з яких пізніше складаються проміжні чи заключні іспити. Під час семінарів, контрольних і практичних занять вимагаються усні та письмові роботи. На них студенти отримують курсовий сертифікат (від нім. Leistungsnachweise), який необхідний для заключного екзамену та переходу на наступний рівень навчання [9].

На підставі теоретичного аналізу наукових джерел та систематизації офіційних сайтів вищих навчальних закладів Німеччини, де здійснюється підготовка фахівців хореографії було виокремлено та конкретизовано бакалаврські та магістерські навчальні програми за спеціальностями у галузі хореографії, що окреслені в таблиці 1.1. «Навчальні програми, за якими здійснюється хореографічна підготовка фахівців у Німеччині» (див. табл. 1).

Так, за матеріалами табл. 1. стає очевидним, вища хореографічна школа Німеччини здійснює підготовку фахівців хореографії за двома освітніми рівнями, зокрема бакалавр та магістр. До переліку основних бакалаврських програм належать:

- бакалаврська програма за спеціальністю «Танець» (від нім. Bachelor – Studiengang Tanz);
 - бакалаврська програма за спеціальністю «Педагогіка танцю» (від нім. Bachelor – Studiengang Tanzpädagogik);
 - бакалаврська програма за спеціальністю «Сценічний танець» (від нім. Bachelorstudiengang Bühnentanz);
 - бакалаврська програма за спеціальністю «Сучасний танець» (від нім. Zeitgenössischer Tanz, Kontext, Choreographie);
 - бакалаврська програма за спеціальністю «Евритмія» (від нім. Bachelor of Arts Eurythmie) [1; 8].
- На магістерському рівні вищу хореографічну освіту Німеччини характеризують наступні програми, зокрема:
- магістерська програма за спеціальністю «Танець» (від нім. Masterstudiengang Tanz)
 - магістерська програма за спеціальністю «Педагогіка танцю», (від нім. Master – Studiengang Tanzpädagogik);
 - магістерська програма за спеціальністю «Хореографія і перформанс» (від нім. Choreographie und Performance);
 - магістерська програма за спеціальністю «Контемпорарі танець» (від англ. Contemporary Dance Education);

- магістерська програма за спеціальністю «Хореографія» (від нім. Masterstudiengang Choreographie);
- магістерська програма за спеціальністю «Соло/танець/авторська постановка» (від нім. Solo/Dance/Authorship);
- магістерська програма за спеціальністю «Наука про танець» (від нім. Tanzwissenschaft);
- магістерська програма за спеціальністю «Ефективні дослідження» (від нім. Performance Studies);
- магістерська програма за спеціальністю «Танцювальна культура» (від нім. Master – Tanzkultur);
- магістерська програма за спеціальністю «Танцювальна композиція» (від нім. Tanzkomposition – Master of Arts);
- магістерська програма за спеціальністю «Евритмія» (від нім. Master of Arts Eurythmie) [3; 7].

Детальний аналіз вище зазначених бакалаврських та магістерських програм та вивчення відповідних навчальних планів засвідчує, що зміст вищої хореографічної освіти Німеччини носить модульний характер. Крім того, ми дійшли висновку, хореографічно-педагогічна підготовка фахівців у країні здійснюється не в педагогічних вишах, як це відбувається в Україні, а на навчальних програмах, зокрема бакалаврських та магістерських за спеціальністю «Педагогіка танцю».

Таблиця 1

Навчальні програми, за якими здійснюється хореографічна підготовка фахівців у Німеччині

Рівень Програми за спеціальністю ВНЗ	Бакалавр					Магістр										
	Танець	Пед. танцю	Сценічний тан.	Сучасний тан.	Евритмія	Танець	Пед. танцю	Хореографія і перформанс	Контемп тан.	Хореографія	Соло/тан./авт.	Наука про тан.	Ефективні дослідження	Тан. к-ра	Тан. композ.	Евритмія
Вища школа танцю імені Грет Палукки в Дрездені	x	x					x									
Гіссенський у-т імені Юстуса Лібіха								x								
ВШ муз. і отм. у Франкфурті-на-Майні	x						x	x								
ВШ драм. мистецтва імені Ернста Буша в Берліні			x						x							
Державна школа балету і артистизму в Берліні			x													
ВМЦТ в Берліні				x					x	x						
Вільний у-т Берліну											x					
Університет Гамбурга												x				
Державна ВШ муз. і отм. в Мангеймі	x	x				x	x									
ВШ музики і танцю в Кельні	x										x					
Німецький спортивний університет в Кельні													x			
Університет мистецтв Фолькванг в Ессені	x						x							x		
ВШ мистецтв і суспільства імені Алануса в Бонні					x											x
ВШ музики і театру в Мюнхені	x															

Так, відповідно порівняльно-зіставного аналізу бакалаврських та магістерських навчальних програм і детального їх вивчення нами було створено рис. 1.1 «Дисципліни для вивчення у вищій хореографічній школі Німеччини» (див. рис. 1.1)». Наголосимо, основними дисциплінами усіх вишів Німеччини є: класичний танець, сучасний танець, модерн танець, імпровізація, партнеринг, ритміка, гімнастика тощо. Серед теоретичних дисциплін першість займає танцювальна медицина, що на наш погляд, має бути запозичена для підготовки фахівців хореографії у вищих школах України. Крім того, важливим компонентом змісту вищої хореографічної освіти в Німеччині є вивчення музики, історії мистецтва, історії музики і танцю, світової культури, сценічних костюмів, філософії, педагогіки та психології танцю. Знання усіх цих аспектів дисциплін дозволяє фахівцям хореографії створювати професійні танцювальні постановки, здійснені з точки зору техніки, емоцій, музики і тематичного контексту [10; 11].

Рисунок 1.1

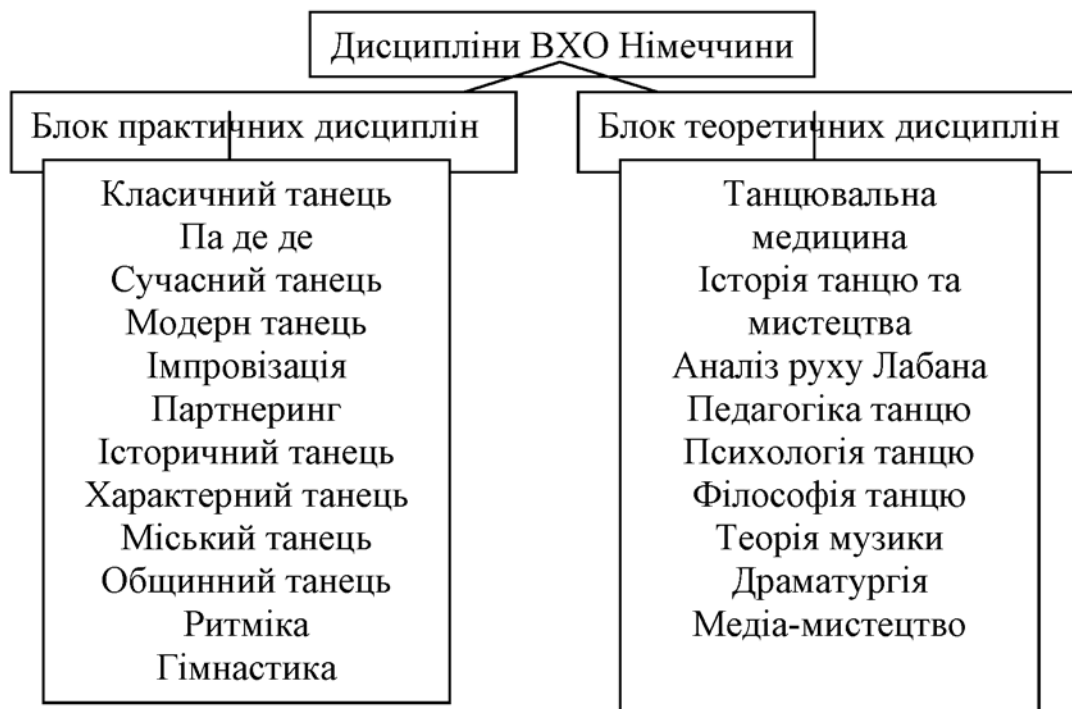


Рис. 1.1 Дисципліни для вивчення у вищій хореографічній школі Німеччини

Зазначимо, найважливішою складовою змісту вищої хореографічної освіти в Німеччині є практика, яка надає змогу молодим хореографам отримати відповідний досвід, утілити свої ідеї і перевірити власні можливості. Студенти-хореографи постійно перебувають у пошуках творчого експерименту, що відображається масштабним індивідуальним чи груповим хореографічними проектом.

На підставі теоретичного аналізу Основного закону «Про вищу освіту» (від нім. Hochschulrahmengesetz) (остання редакція 2017 р.) [6] нами було з'ясовано вища школа Німеччини характеризується одержанням диплому (інженерні, економічні, соціальні та промислові науки) і магістерським посвідченням (мистецькі та гуманітарні науки). У дипломі вказують головну спеціалізацію. Так, наприклад, для інженерних спеціальностей загальним є звання «Diplom-Ingenieur», для інших поряд зі словом «диплом» вказується фах: Diplom-Physiker. Натомість, у посвідченні магістра спеціалізація не вказується, приводиться лише уніфіковане «М.А.». Більш того, випускники вишів отримують відповідну кваліфікацію та необхідні теоретично-практичні знання та компетенції для майбутньої діяльності.

Відповідно до Національної рамки кваліфікацій Німеччини (від нім. Deutscher Qualifikationsrahmen) [4], яка включає вісім рівнів зазначимо, рівень бакалавру відповідає шостому рівню кваліфікаційної рамки та передбачає володіння компетенціями для планування, рішення і оцінки комплексних професійних задач і проблем, а також для самостійного / автономного керування процесами в окремих напрямках наукової галузі або в галузі професійної діяльності.

Магістерський рівень відповідає сьомому рівню Національної кваліфікаційної рамки Німеччини та вимагає наявності компетенцій для розроблення комплексних задач і проблем, автономного / самостійного керування процесами в науковій галузі або стратегічно орієнтованій галузі професійної діяльності, де відбуваються часті і непередбачені зміни.

На основі аналізу та систематизації Національної рамки кваліфікацій Німеччини та вивчення навчальних програм вищих навчальних закладів країни нами було з'ясовано, які кваліфікації займають випускники-хореографи Німеччини після закінчення тієї чи іншої програми за спеціальністю, перелік яких наведено у авторській таблиці «Перелік кваліфікацій у сфері хореографії, що займають випускники ВНЗ Німеччини» (див. табл. 2).

Таблиця 2

Перелік кваліфікацій у сфері хореографії, що займають випускники ВНЗ Німеччини

Рівень Програма за спеціальністю	Бакалавр	Магістр
Танець	Б.А. за спеціальністю танець, кваліфікація танцівник, артист балету	М.А. за спеціальністю танець, кваліфікація танцівник, артист балету
Педагогіка танцю	Б.А. за спеціальністю танець, кваліфікація учитель танців	М.А. за спеціальністю танець, кваліфікація учитель (викладач) танців
Сценічний танець	Б.А. за спеціальністю сценічний танець, кваліфікація танцівник, артист балету	
Сучасний танець	Б.А. за спеціальністю сучасний танець, кваліфікація танцівник, артист балету	
Евритмія	Б.А. за спеціальністю евритмія, кваліфікація учитель евритмії	М.А. за спеціальністю евритмія, кваліфікація викладач евритмії
Хореографія і перформанс	М.А. за спеціальністю хореографія і перформанс, кваліфікація викладач хореографії і перформансу	
Контемпорарі танець	М.А. за спеціальністю контемпорарі танець, кваліфікація учитель (викладач) контемпорарі танцю	
Хореографія	М.А. за спеціальністю хореографія, кваліфікація хореограф, балетмейстер	
Соло/танець/авторська постановка	М.А. за спеціальністю танець та авторська постановка, кваліфікація танцівник, хореограф-балетмейстер	
Наука про танець	М.А. за спеціальністю наука про танець, кваліфікація викладач хореології	
Ефективні дослідження	М.А. за спеціальністю ефективні дослідження, кваліфікація викладач хореографії, танцівник, режисер	
Танцювальна культура	М.А. за спеціальністю танцювальна культура, кваліфікація викладач хореографії, режисер танцю, драматург	
Танцювальна композиція	М.А. за спеціальністю танцювальна композиція, кваліфікація викладач хореографії, композиції танцю	

Таким чином, вивчаючи змістовий аспект вищої хореографічної освіти в Німеччині, ми дійшли висновку, німецька вища хореографічна школа має двоступеневу систему, зокрема бакалавр та магістр, які в свою чергу характеризуються навчальними програмами, після закінчення яких студенти отримують посвідчення бакалавра чи магістра мистецтв за обраною спеціальністю та відповідну до спеціальності кваліфікацію та набувають у процесі навчання необхідні компетенції для майбутньої професійної хореографічної діяльності.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Отже, у статті висвітлено організаційно-змістові засади вищої хореографічної освіти у навчальних закладах Німеччини. Конкретизовано бакалаврські та магістерські навчальні програми за відповідними спеціальностями. З'ясовано, основними бакалаврськими програмами є: «Танець», «Педагогіка танцю», «Сценічний танець», «Сучасний танець» та «Евритмія». Перелік магістерських програм характеризують: «Танець», «Педагогіка танцю», «Хореографія і перформанс», «Контемпорарі танець», «Хореографія», «Соло/танець/авторська постановка», «Наука про танець», «Ефективні дослідження», «Танцювальна культура», «Танцювальна композиція», а також «Евритмія».

Розглядаючи основні дисципліни для вивчення у процесі підготовки фахівців хореографії у вищих навчальних закладах Німеччини встановлено, навчальний процес носить модульний характер. До складу модулів входять цикл практичних та теоретичних хореографічних дисциплін, зокрема класичний танець / па де де, сучасний танець / модерн танець, імпровізація / партнеринг, гімнастика, ритміка, історія мистецтва, теорія музики, танцювальний аналіз, танцювальна медицина і т.д.

На основі аналізу та систематизації Національної рамки кваліфікацій Німеччини з'ясовано, крім кваліфікованих танцівників, артистів балету, учителів та педагогів танцю, вищі навчальні заклади ФРН здійснюють підготовку фахівців у сфері хореографії, які займаються вивченням філософських, естетичних та історичних концепцій хореографічної культури. Досліджують основну техніку та форми, що доводять приналежність хореографії до мистецтвознавчих дисциплін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Свободный университет Берлина [Електронний ресурс] // Режим доступу: .
2. Сисоєва С. Освітні системи країн Європейського союзу: загальна характеристика: монографія / С. Сисоєва, Т. Кристопчук. – Рівне, 2012. – 352 с.
3. Deutsche Sporthochschule Köln [Die elektronische Ressource]. – Das Regime des Zugriffes: .
4. Die Idee von Qualifikationen [Die elektronische Ressource]. – Das Regime des Zugriffes: .
5. Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland (13.7.2017 I 2347) [Die elektronische Ressource]. – Das Regime des Zugriffes: .
6. Hochschulrahmengesetz (23.5.2017) [Die elektronische Ressource]. – Das Regime des Zugriffes: .
7. Hochschuluebergreifendes-Zentrum-Tanz-Berlin (HZT) [Die elektronische Ressource]. – Das Regime des Zugriffes: www-hzt-berlin.de.
8. Justus Liebig Universität Gießen [Die elektronische Ressource]. – Das Regime des Zugriffes: .
9. Peters C. Tanz – Kuratieren zwischen Theorie und Praxis / Christine Peters. – Köln, 2009. – 139 S.
10. Studienplan Bachelorstudiengang Tanz (Bachelor of Arts) [Die elektronische Ressource]. – Das Regime des Zugriffes: <http://www.musikhochschule-muenchen.de>.
11. Studienplan für den Masterstudiengang «Choreographie» [Die elektronische Ressource]. – Das Regime des Zugriffes: <http://>.

REFERENCES

1. Svobodnyy unyversytet Berlyna [Elektronnyy resurs] // Rezhym dostupu: .
2. Sysoyeva S. Osvitni systemy krayin Yevropeys koho soyuzu: zahal na kharakterystyka: monohrafiya / S. Sysoyeva, T. Krystopchuk. – Rivne, 2012. – 352 s.
3. Deutsche Sporthochschule Köln [Die elektronische Ressource]. – Das Regime des Zugriffes: .
4. Die Idee von Qualifikationen [Die elektronische Ressource]. – Das Regime des Zugriffes: .
5. Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland (13.7.2017 I 2347) [Die elektronische Ressource]. – Das Regime des Zugriffes: .
6. Hochschulrahmengesetz (23.5.2017) [Die elektronische Ressource]. – Das Regime des Zugriffes: .
7. Hochschuluebergreifendes-Zentrum-Tanz-Berlin (HZT) [Die elektronische Ressource]. – Das Regime des Zugriffes: www-hzt-berlin.de.
8. Justus Liebig Universität Gießen [Die elektronische Ressource]. – Das Regime des Zugriffes: .
9. Peters C. Tanz – Kuratieren zwischen Theorie und Praxis / Christine Peters. – Köln, 2009. – 139 S.
10. Studienplan Bachelorstudiengang Tanz (Bachelor of Arts) [Die elektronische Ressource]. – Das Regime des Zugriffes: <http://www.musikhochschule-muenchen.de>.

11. Studienplan für den Masterstudiengang «Choreographie» [Die elektronische Ressource]. – Das Regime des Zugriffes: <http://>.

IRINA TKACHENKO

THE ORGANIZATIONAL AND CONTENT ASPECTS OF THE TRAINING OF CHOREOGRAPHY SPECIALISTS IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF GERMANY.

The article reflects the organizational and content aspects of the training of choreography specialists in German higher educational institutions, which was the purpose of this publication.

On the basis of descriptive and analytical methods of scientific research, in particular, theoretical analysis bachelor's («Dance», «Pedagogy of dance», «Stage dance», «Modern dance», «Eurythmie») are concretized and Master («Dance», «Pedagogy of Dance», «Choreography and Performance», «Contemporary Dance», «Choreography», «Solo / Dance / Author's Production», «Dance Science», «Effective Studies», «Dance Culture», «Dance composition», «Eurythmie»), comparative-comparative analysis (based on the study of bachelor's and master's programs, curricula, the main disciplines for studying in the process of training specialists in choreography in universities of Germany. Considering the main disciplines for studying in the process of training choreography specialists in higher education institutions in Germany, the educational process is modular. The modules include a series of practical and theoretical choreographic disciplines, including classical dance / pas de de, modern dance / modern dance, improvisation / partnership, gymnastics, rhythm, art history, music theory, dance analysis, dance medicine, etc.

The generalization (clarified the main qualifications that occupy graduates, choreographers of Germany). Based on the analysis and systematization of the German National Qualifications Framework, it has been clarified that, in addition to qualified dancers, ballet dancers, teachers and dance teachers, higher education institutions in Germany have been training specialists in the field of choreography that are engaged in the study of philosophical, aesthetic and historical concepts of choreographic culture. Explore the main technique and forms that prove the relevance of choreography to art studies disciplines.

Key words *content of training, training program, specialty, specialist, choreographer, dance, higher education institution, qualification.*

Одержано 25.01.2018р.